

Obnova a restaurování dřevěného secesního altánu v parku Budoucnost, Havlíčkův Brod

Lokalizace památky

1. Kraj: Vysočina
2. Obec: Havlíčkův Brod
3. Adresa/č. parcely: Park Budoucnost, č.parcely:.....
4. Bližší určení místa popisem: V parku Budoucnost, nad rybníkem Hastrman, v blízkosti vily „U Trojice č.p. 2084“
5. Název památky: Secesní altán
6. Číslo v ÚSKP ČR: památka není zapsaná v ÚSKP ČR, ale leží v městské památkové zóně

Údaje o památce

1. Autor (okruh, dílna): Neznámý
2. Sloh/ datování: Secese
3. Materiál: Dřevo
4. Rozměry (m) cca: Rozvinutá plocha 21,2 x 4 m
5. Současná forma prezentace povrchu: Krycí nátěr
6. Předchozí restaurátorské zásahy: 2 x výměna spodních vertikálních a horizontálních konstrukcí

Údaje o restaurátorské akci

1. Vlastník díla: Havlíčkův Brod
2. Investor: Havlíčkův Brod
3. Závazné stanovisko: bude zažádáno o ZS
4. Návrh na restaurování vypracoval: Otakar Marcín
5. Termín plánovaného započetí a ukončení restaurátorského zásahu: 2016/2017

Popis díla

Dřevěný altán je tvořený vertikální a horizontální trámovou vyřezávanou konstrukcí na osmiboké základně. Ve spodní a vrchní části se nacházejí vyřezávané průhledové výplně. Madla zábradlí tvoří spolu se sloupy pevný konstrukční spoj, stejně jako vrchní horizontální spojnice se šikmými výztuhami.

Altán je umístěn na cihlové spárované základně s žulovým trojstupňovým schodištěm a cihlovou dlažbou uvnitř altánu. Ve vnitřním prostoru jsou podél celého obvodu osazeny lavičky na kovových konstrukcích, přichycených na nosných sloupech.

Osmiboká střecha altánu je pokrytá falcovaným plechem a ve středu střechy se nachází odvětrávací vyvýšená dřevěná nástavba, také v osmibokém tvaru s malou falcovanou stříškou, ve středu zakončenou ozdobným dřevěným profilovým bodcem.

Popis stavu

Objekt je zcela v havarijním stavu, hlavně s ohledem na statiku spodní části. Spodní horizontální rám, sloupy do výšky 110 cm a madla zábradlí jsou zcela degradované. Dřevo je shnilé, napadené dřevokazným hmyzem a houbami. Konstrukční spoje ve spodní části, ale i u

madel zábradlí, jsou zcela vyhnílé a neplní svoji funkci. Vlivem této degradace materiálu je celá stavba nestabilní a náchylná na boční výkyvy.

Při minulých opravách byla již dvakrát provedena výměna sloupů, někde až do výšky 120 cm. Při druhé opravě došlo k výměně již nahrazovaných částí, asi do výšky 60-80 cm. Taktéž spodní rám pochází z předešlých oprav a vyřezávané výplně zábradlí jsou nově provedené ve vodě odolné překližce. Během žádné z oprav nedošlo k výměně horizontálních prvků zábradlí, které staticky zajišťují příčné ztužení stavby – tzv. „zavětrování“ a proto je nyní nutná rozsáhlejší oprava zahrnující kromě výměny sloupků i výměnu vodorovných prvků zábradlí (madel).

Stav cihlové základny a schodiště je uspokojivý a zatím nevyžaduje opravu. U cihlové dlažby uvnitř altánu je třeba vyměnit cca 8 cihel.

V současné době je jako finální nátěr povrchu dřeva použita hnědá a okrová hnědá a okrová syntetická barva, která praská a odlupuje se. V odpadlých částech se ukazuje původní barevnost jednotlivých dílů, která byla zcela jiná – odstíny modré, šedomodré a tyrkysové.

Postup prací:

1. Zařízení staveniště – z bezpečnostních důvodů bude nutné po celou dobu provádění výměn dřevěných konstrukcí zabezpečit celý prostor oplocením a zamezit možný vstup veřejnosti.
2. Stavební rozvaděč na el. proud – přívod el. proudu z nejbližšího možného zdroje.
3. Provedení průzkumu barevnosti – zjištění rozložení barev na jednotlivých dílech – trámová konstrukce, profilové části a vyřezávané výplně. Vzorky sond na původní barevnost budou nafoceny a po konzultaci s NPÚ bude rozhodnuto o finální podobě barev jednotlivých dílů altánu.
4. Demontáž laviček z vnitřku altánu a jejich repase dle následujících postupů, popřípadě výměna některý dílů. Antikorozní ošetření a finální nátěr kovových částí laviček a jejich osazení na původní místo po dokončení rekonstrukce celého altánu.
5. Statické zajištění celého altánu tak, aby bylo možné postupně provádět výměny jednotlivých nosných část, vždy jen po jednotlivých segmentech osmiúhelníku z důvodu možného statického narušení jednotlivých funkčních spojů na výše uložených místech, kde výměny nebudou probíhat. Kompletně celý altán musí být podepřen v místech horizontální konstrukce nad průhledovými otvory (nutná demontáž vyřezávaných výplní pro umožnění uložení nosníků) tak, aby bylo možno celý objekt naráz přizvednout cca o 1 cm. Horizontální nosníky tesařské nebo stavební konstrukce (např. Peri systém) musí být podloženy stojkami jak vně, tak i uvnitř altánu, a musí být zajištěny stabilizačními vzpěrami proti bočním výkyvům. V této fázi bude moci dojít k již výše zmíněné výměně jednotlivých částí.
6. Výměny tesařských konstrukcí – kompletně celá spodní část altánu do výšky cca 120 cm, tj. nad funkční spoje madel se sloupy, bude vyměněna. Do této výšky již probíhali částečně výměny konstrukcí v 1. etapě a v 2. etapě došlo k dalším výměnám ve výšce cca 60-80 cm. Tento stav zapříčinil statické poruchy stavby vůči bočním výkyvům a v současné době jsou již tyto výměny zcela nevyhovující a stav jednotlivých dřevěných částí vykazuje silnou degradaci dřeva – tlení, napadení dřevokazným hmyzem a houbami. Vyřezávané výplně zábradlí byly v minulosti již vyměněny a po jejich demontáži a očištění se budou moci znovu použít. Dojde k výměně základních horizontálních trámů (uložených na podezdívce), madel zábradlí a stojek (sloupků) do výšky cca 120 cm. Tyto výměny budou probíhat vždy jen na 1 ze stran osmiúhelníků tak, aby nedošlo k narušení funkčních spojů ve vyšších částech altánu. Tesařské nápoje svislých konstrukcí budou nejprve chemicky ošetřeny (viz dále zmíněné technologické postupy konsolidace dřeva), poté nahrazen novým dřevěným dílem,

zcela tvarově odpovídajícím originálu. Tesařský spoj bude zajištěn dvěma šrouby se zapuštěnou hlavicí a matkou tak, aby mohl být tento spoj přetmelén, později přetřen a nebyl viditelný. Pod základní nosný horizontální trám (mezi podezdívku a trám), musí být umístěna vhodná hydroizolace, aby nedocházelo ke vzlínání vody do dřevěné konstrukce, což mělo v minulosti za následek zrychlení degradace dřeva.

7. Po dokončení všech tesařských a truhlářských výměn a uložení altánu zpět na sokl, může dojít k odstranění všech pomocných vynášecích konstrukcí.
8. Lešenářské konstrukce – vnitřní a vnější lešení po celém obvodu altánu.
9. Odstraňování druhotných nátěrů na vnitřní i vnější straně altánu za pomoci horkého vzduchu tak, aby nedošlo k přepálení podkladu a degradaci původních dochovaných barev. Původní barevnost musí být kompletně zachována, pouze v místech, kde je již uvolnění od podkladu, dojde k jejímu jemnému přebroušení – pouze ručně. K zpevnění a fixaci originální barevné vrstvy dojde během zpevňující petrifikace dřeva.
10. Odstranění nevhodných a vyžilých tmelů z prasklin trámů.
11. Celoplošné ošetření povrchu dřeva proti dřevokaznému hmyzu a houbám (např. Lignofix). Během tohoto procesu bude nutné injektovat i všechny praskliny dřevěných konstrukcí.
12. Zpevňující petrifikace všech dřevěných částí (např. Solakryl). Z důvodu hlubší penetrace přípravku do masivu dřeva se po zkouškách savosti podkladu bude přípravek ke zpevnění vhodně ředěn např. xylenem. Napouštění bude probíhat opakovaně až do úplného naplnění hmoty dřeva, včetně injektáže do všech prasklin a otvorů. Před zaschnutím penetrace musí dojít k úplnému setření nevsáklých částí přípravku z povrchu dřeva.
13. Tmelení a drobné doplňky – všechny větší praskliny v trámové konstrukci budou vyloženy vklíženým dřevem, povrchově a tvarově upraveny. Drobnější praskliny a destrukce budou doplněny vhodným tmelem (např. Solakryl s plnivem) a lehce přebroušeny do odpovídajícího tvaru.
14. Závěrečné povrchové úpravy – finální nátěry olejovými barvami dle nálezů původní barevnosti (po konzultaci s NPÚ).
15. Výměna poškozených cihel z vnitřní dlažby altánu – strukturálně a rozměrově vhodné cihly budou osazeny na vápennou maltu.

Restaurátor Otakar Marcin
Galandova 1245
Praha – Řepy
DIČ: CZ7212100005
IČ: 04318994
Tel.: 608 878 500
E-mail: otamarcin@centrum.cz

V Jihlavě dne 3.3.2016